

Богуш Л. А.
к.пед.н., старший викладач кафедри менеджменту
Міжнародного економіко-гуманітарного
університету ім. акад. С. Дем'янчука
м. Рівне, Україна

ОЦІНКА ВПЛИВУ КОРУПЦІЇ НА ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Протягом усього періоду незалежності нашої країни головними «вузькими» місцями залишалися недосконалість законодавчої бази щодо регулювання інвестиційної діяльності та несприятливий інвестиційний клімат практично за усіма його базовими складовими.

Погіршення інвестиційного клімату в Україні на різних етапах розвитку інвестиційної діяльності було пов'язано з розширенням та згортанням пільг для іноземних інвесторів, тобто з низьким рівнем захисту їх комерційних інтересів. Також негативний вплив на інвестиційний клімат чинили такі фактори, як загальний незадовільний рівень соціально-економічного розвитку національної економіки, зокрема, низький рівень життя населення; неефективна галузева структура залучення іноземних інвестицій, де частка високотехнологічних та наукоємних виробництв протягом досліджуваного періоду була мінімальною; неоптимальна географічна й регіональна структура надходження інвестиційних ресурсів, результатом чого стала висока залежність від незначного числа зарубіжних країн-інвесторів та поглиблення нерівномірності соціально-економічного розвитку регіонів України [1, с. 12].

Невирішеність цих проблем призводила і призводить до негативних наслідків як для іноземних інвесторів, які втрачають прибутки і змушені йти з українського ринку, так і для держави у цілому внаслідок погіршення інвестиційного іміджу, скорочення робочих місць та зниження рівня життя населення. Розглянуті проблеми іноземного інвестування в Україні потребують нагального прийняття відповідних рішень та реальних кроків від органів центральної та регіональної державної влади, які мають бути націлені на досягнення паритету між короткостроковими інтересами окремих приватних іноземних інвесторів та одержанням довгострокових ефектів для національного господарства і населення України в цілому [2].

Водночас, встановлено що Україна є інвестиційно привабливою країною для іноземних інвесторів, оскільки за останні десятиріччя обсяг інвестицій із країн ЄС значно збільшився. Крім того, в 2019 році Україна зайняла 8 місце в світі за привабливістю інвестицій в альтернативну енергетику, піднявшись відразу на 55 позицій в рейтингу. Пік прямих інвестицій припав на 2008 рік і склав 10913 млн дол. США Потім був спад, а у 2011 розпочалося похвалення. Так сума вкладень у 2011 році склала

8401 млн дол. Провальним для інвесторів став 2014 рік, коли суми прямих надходжень впали більш ніж удвічі. Така тенденція абсолютно логічна, оскільки почалася війна на Донбасі, а політична обстановка в країні була вкрай нестабільною. Тоді в економіку України надійшло лише 2,5 млрд доларів - на 55 % менше, ніж в 2013 році. Однак уже в наступному році обсяг інвестицій склав 3,8 млрд доларів - удвічі більше, ніж роком раніше. Трохи зріс ще приплив іноземних вкладень в 2016 році, а ось в 2017 році відбулося серйозне падіння. У 2017 році прямі іноземні інвестиції скоротилися на 57,5 %, до 1 млрд 817,2 млн грн із 4 млрд 405,8 млн грн у 2016 році. Падіння можна порівняти з провалом 2014 року. За дев'ять місяців 2018 року в Україну надійшов 1 млрд 710 млн прямих інвестицій. А починаючи з кінця року і на початку 2019 прями іноземні інвестиції знов скоротилися.

Подібна нестабільна ситуація спостерігається по відношенню до прямих іноземних інвестицій. Це пояснюється не контрольованим впливом, як зовнішніх так і внутрішніх ризиків, які спричиняють недовіру іноземних інвесторів. Найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій станом на кінець 2018 року були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність (995 млн дол., що становить понад 58 % усіх вкладень), промисловість (більш ніж 180 млн), торгівлю та ремонт автотранспорту (140 млн).

Дослідивши стан корупції в інвестиційному секторі України встановлено, що станом на лютий 2020 року ситуація з корупцією лишилася незмінною по відношенню до попереднього періоду. Серед галузей економіки, які найбільше страждають від впливу корупції, лідером є сільське господарство.

Визначено найбільш корумповані державні органи (станом на перше півріччя 2019 року), серед яких податкова служба (25 %); Агентство земельних ресурсів (7,1 %); Державна автомобільна інспекція (5,1 %); митниця (4 %); Міністерство внутрішніх справ (4 %); обласні адміністрації (3,7 %); прокуратура (3,3%); міліція (3,2 %); санітарно-епідеміологічна служба (2,9 %); Державна реєстраційна служба (2,8 %); суди (2,8 %); пожежна служба (2,5 %); медичні заклади (1,7 %); Державна архітектурно-будівельна інспекція (1,6 %); міськвиконкоми (1,4 %).

Результати дослідження прозорості інвестиційного сектору дозволили зробити висновок, що лідерами по прозорості є Івано-Франківськ – 15 балів з 20 можливих, друге місце посіло місто Київ з 12,7 балами, і третє - Вінниця 12 балів з 20-ти.

Оцінку впливу корупції на залучення прямих іноземних інвестицій здійснено на засадах використання моделей прогнозування банкрутства, які застосовують в світі у банківській сфері. Розроблено власний алгоритм оцінки, а також використано п'яти факторну модель Альтмана (1983), модель прогнозування ймовірності банкрутства Романа Ліса, R-модель

прогнозу ризику банкрутства, універсальну дискримінантну функцію Терещенко, метод «ККК» в адаптованому вигляді, які дозволили з математичною достовірністю визначити ступінь ризику корупції, та його вплив на процеси чи явища інвестиційного сектору.

В результаті оцінки з'ясовано, що три з чотирьох моделей показують велику ймовірність посилення впливу корупції на ІПП, що вимагає кардинальних заходів мінімізації цього впливу. Для розробки заходів запобігання корупції у інвестиційному секторі провели додаткову діагностику якісної природи корупції методом експертних оцінок та визначили ступінь впливу. Це дозволило встановити сфери найвищої загрози для залучення прямих іноземних інвестицій: стан економіки держави, циклічність розвитку, стан ринкової кон'юнктури, податкова, бюджетної і фінансової політики; правовий – зовнішня політика, свобода слова, сепаратизм, політичний курс держави, тиск органів самоврядування; політичний - якість системи оподаткування, відсутність досконалої правової бази, державних гарантій тощо. На мінімізацію цих корупційних ризиків необхідно спрямовувати зусилля першочергово.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Белорус О. Імперативи стратегічного розвитку України в умовах глобалізації. *Політична думка*. 2001. № 4. С. 63–68.

2. Пікашев Р. Інвестиції і корупція. Вжити чи загинути? ПІК. 2015. URL: <http://www.pic.com.ua/ruslan-pikashev-investytysiji-i-koruptionsiya-vyzhytychy-zahynuty.html#sthash.6Xk2tNWS.dpuf> (дата звернення: 19.03.2014).

Борейко В. І.

д.е.н., професор,
професор кафедри економіки та фінансів
Міжнародного економіко-гуманітарного
університету ім. акад. С. Дем'янчука
м. Рівне, Україна

УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ В УМОВАХ НАБЛИЖЕННЯ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Впродовж майже трьох десятиліть незалежності Україна пережила декілька глибоких фінансово-економічних криз, кожна з яких «болячи вдарила» по розвитку її регіонів та благополуччю громадян. Тому нині, коли відомі світові та вітчизняні економісти попереджають про поширення чергової світової фінансової кризи, для кожного керівного органу місцевого самоврядування важливо не тільки чекати відповідних превентивних дій